

De steen op mijn maag

De steen op mijn maag

Tracy Schuurman

Auteur: Tracy Schuurman

Foto cover: O.J. Wttewaall

Ondertitel: Dr. Deuss, citaten.net

ISBN: 9789403674100

© Tracy Schuurman

Heemstede

Door hetzelfde landgoed voortgebracht
Als twee verwante zielen
Dolend door de tijd
Jij in eeuwen
Ik in jaren
Overlevend met dezelfde passie
Wij als monumenten in tijd en ruimte.
Jij beschut in de luwte van een bosrand
Tegen westenwind en warmte
Ik, kleinmoedig op mijn hoede
Voor de wereld die mij tart
Gevestigde orden aan de slotgracht
Jij met vlag en wimpel, ik fier met franje
Stevig gefundeerd, onwrikbaar de sporen
Negerend van de tand des tijds.
Toen jouw muren vielen, viel bij mij het doek.
Geraakt, gekraakt, gemangeld, ik opgebrand, jij
afgebrand.
Wij zijn beiden herrezen in gratie en glorie met
dank aan het landgoed dat eeuwig met ons
meeleeft.

Deel 1 Rouw om het verlies

Voorwoord

Ergens moet je beginnen. De eerste zin op het scherm durven tikken, maar dan zonder de pijn van het verlies. De beelden draaien al in mijn hoofd, het verhaal krijgt al vorm. De confrontatie ook.

Wat is er allemaal gebeurd? Wanneer ging het mis? Waar liep het spoor in mijn leven niet langer synchroon met mijn verwachtingen, mijn hoop, mijn illusies?

Oké. Goed.

Waar wacht ik eigenlijk nog op?

'Ga jij nu ook al een boek schrijven?', vroeg mijn pleegbroer Ad. Ik wist dat hij meteen aan de biografie van mijn zus Gerdien dacht. Hij keek me kritisch en streng aan zoals mijn pleegvader dat ook vaak deed.

'Ehm,' mompelde ik. Want ik had iets ontdekt dat ik met hem wilde delen. En ik wist niet hoe mijn oudste pleegbroer daarop zou reageren.

Maar laat ik niet op de zaken vooruitlopen.

In die tijd had ik een vriend, Tin. Zijn hobby was genealogie. Uren kon hij bezig zijn met stamboomonderzoek. Ook mij fascineerde het al snel. Vooral toen hij deze keer iets interessants had ontdekt.

Dat ik een pleegkind was, was geen nieuws. Ik droeg het al jaren met me mee als een zakdoek. In mijn jeugd hoorde ik mensen achter hun hand kletsen dat het toch een hele opgave was om twee van die wezen in huis te nemen. Ze hadden het over mij en mijn zus Gerdien. En ze lispelden dan iets over zorg en liefde. Hierbij ontstond bij mij de verwarring.

Pas jaren later ontdekte ik waarom.

Het was Tin die me op de genealogische feiten wees. Het waren familieleden die het verhaal invulden.

Het verhaal dat over Ko en Greet ging, mijn pleegouders. Zij hadden voor de bouw van hun huis een lening afgesloten bij mijn biologische vader. En over het feit dat het geen keuze was toen zij na de plotselinge dood van mijn ouders door het kantongerecht werden opgedragen om ons in huis te nemen. Omdat Ko een schuld had uitstaan bij mijn biologische vader en moest aflossen. Door Gerdien en mij onderdak te geven was zijn schuld vereffend. Wij samen bleken de aflossing te zijn!

Een onverwacht vervroegde aflossing dan.

Bij mij vielen vanaf dat moment alle kwartjes. Geen compassie, zorg of affiniteit met ons beiden, maar een kans om hun financiële

status op orde te krijgen was de dominante drijfveer geweest. Maar vooral de bevestiging van wat ik altijd had gevoeld.

Het was heel stil geweest toen ik dit aan Ad vertelde. Dat had me onzeker gemaakt. Met ontwijkende blik zei mijn pleegbroer hard en duidelijk dat hij hier niets mee kon. Zijn onderlip trilde. Er glommen pareltjes vocht op zijn voorhoofd.

Wat verwachtte ik eigenlijk van hem? Begrip? Erkenning? Mededogen?

Of speelde loyaliteit met zijn ouders hem parten?

Opeens voelde ik spijt.

'Nee natuurlijk schrijf ik geen boek', mompelde ik beschaamd.

'Ik wil alleen mijn verhaal kwijt'.

Nu, ongeveer tien jaar later denk ik daar anders over.

Hoofdstuk 1

Ik was weer thuis uit het ziekenhuis. Mijn vriend Hans had me opgehaald. In zijn Volvo had hij me liggend vervoerd. Vanaf de platgelegde stoelen kon ik door het open schuifdak de strakblauwe lucht zien. De warmte van de zon en de frisse luchtstroom maakten dat ik weer lucht kreeg na veel zorg, pijn en ellende. Ik voelde me comfortabel nu Hans met wie ik al vijf jaar een relatie had, thuis voor mij zou zorgen na mijn herniaoperatie.

We hadden er behoorlijk over in gezeten tijdens die laatste maanden. De slechte uitslag die Hans van zijn oncoloog had gekregen betekende weer een nieuwe reeks chemobehandelingen tegen de kanker aan zijn urinewegen. De coronapandemie deed er vervolgens nog een schep bovenop. Ik was bang.

Mijn operatie was steeds uitgesteld omdat corona prioriteit had. Dus gebruikte ik noodgedwongen al een half jaar morfine tegen de pijn. Hierdoor functioneerde ik apathisch. Maar ik moest wel blijven autorijden. Al was het maar om ook met Hans mee te kunnen naar zijn therapieën.

Tot ik met mijn duffe hoofd tegen een geparkeerde auto botste. Het had slechter kunnen aflopen. Hierna drong Hans erop aan dat ik zo snel mogelijk geopereerd moest worden.

Omdat we ons in een onhoudbare situatie bevonden.

Op 10 September was het zo ver. Vanwege corona moest ik alléén naar het ziekenhuis komen. Maar daar trok Hans zich niets van aan: 'Hoezo alleen? Komen ze je dan ook weer thuis afleveren of met TNT-post?'

Een week later zou hij zelf zijn eerste nieuwe chemobehandeling krijgen in Veldhoven de buurt van zijn woonplaats Westerhoven. Maar voorlopig hadden we een week ontspannen thuiszorg voor elkaar. Ik met mijn revalidatieschema en een fysiotherapeute aan huis. En voor ons beiden gemakkelijk te bereiden maaltijden om Hans te ontzien.

Ons uitstapje naar Assen hadden we echter moeten annuleren. Samen een aantal dagen in een hotel ter ere van onze verloving zat er nu even niet in. Na vijf jaar lief en leed was onze verhouding geen vrijblijvende relatie meer. Om die reden wilden we onze liefde bevestigen. De ringen waren besteld. Verdere ceremoniën waren wat ons betrof niet nodig. Zelfs Jovin, de hond van Hans, zou geen getuige zijn en naar zijn jongste zoon gaan. Ik had hem gezegd dat we iets te vieren hadden. Alles prima geregeld dus. Maar het ging niet door. Wat in het vat zit verzuurt niet, 15

maanden pijn en beperkingen wel. Zodat we ten slotte kozen voor mijn operatie en onze verloving uitstelden.

Deze week ben ik dus weer thuis uit het ziekenhuis voordat het weekend begint. Tegen de pijn gebruik ik nog wel morfine. Verder lig ik het grootste deel van de tijd op bed en mag ik ieder uur tien minuten lopen of staan, maar niet zitten. Dit had ik in het ziekenhuis al geoefend, omdat ik anders niet naar huis kon.

Het is nog altijd mooi weer. In het weekend komen mijn twee zoons Dennis en Tom. Het wordt maandag, fysiotherapeute Evelien komt voor het eerst aan huis. Hans let goed op tijdens haar aanwezigheid zodat hij me kan helpen met de oefeningen, opstaan, zitten, lopen. Dat is ook nodig want ik wankel achter een 'hippe' rollator uit de thuiszorgwinkel.

Mijn vriendinnen van de wandelclub zoeken me op en brengen bloemen mee. Ze prijzen de zorgzaamheid van Hans.

Het gaat zo goed met me waardoor ik me zowaar alleen kan redden als Hans donderdag 17 september voor de eerste van een nieuwe reeks chemobehandelingen naar Veldhoven vertrekt. Hij zal daarna een nacht thuis in Westerhoven doorbrengen. Waar hij ook nog een afspraak heeft met zijn oudste zoon die in België woont.

Ik bel Hans na de chemokuur. Het wachten is me zwaar gevallen. 'Was alles goed gegaan?', vraag ik gespannen.

'Natuurlijk! Zorg jij nou maar goed voor jezelf. Ik red me wel!' antwoordt hij monter.

Tja, wanneer begon ik me zorgen te maken? Niet na de eerste diagnose twee jaar eerder toen de rechternier en urineleider van Hans operatief waren verwijderd en alles verder in orde leek. Nee, het was een half jaar later dat de angst me in zijn greep kreeg toen er kwaadaardige lymfeklieren in de buikholte werden gevonden.

En er een chemokuur werd gestart, die Hans weliswaar goed had doorstaan. Zoals hij eigenlijk alles wat met zijn ziekte te maken had goed doorstond.

Gewoon, door het vanaf het begin te bagatelliseren. 'Ik kan ook onder een auto komen', zei hij vaak tot mijn ergernis.

'Jawel,' wierp ik dan tegen, 'maar je kunt kanker hebben en óók nog onder een auto komen...'. Om er direct aan toe te voegen: 'En ik wil je niet missen'. Dat zei ik ja: 'Ik wil je niet missen', omdat 'Ik kán je niet missen' voor mij geen hout sneed. Ik had al 3 partners vóór Hans moeten missen. Het had me geleerd dat ik in staat was om zulke verliezen op te vangen. Hans was voor mij een

man waar ik tegenaan kon leunen. En dat had ik niet eerder meegemaakt. Meestal had ik de kar getrokken, wat ik overigens altijd met liefde had gedaan.

Toch benauwde het me wel eens als we samen bij zijn behandelaar zaten en hem werd gevraagd: 'Hoe voelt u zich meneer Gleijm?' Waarna zijn antwoord steevast was: 'Goed hoor, jullie zeggen dat ik ziek ben'. Daarom liet ik hem maar in zijn waarde nu dat blijkbaar zijn manier was om met zijn ziekte om te gaan. Zelf was ik liever het gesprek met hem aangegaan over wat er daadwerkelijk aan de hand was en wat als er van alles zou gebeuren of hoe nu verder? Maar dat zat (nog) niet in zijn systeem.

Dankzij mijn brede medische en paramedische achtergrond, luisterde ik mee met de gesprekken van de medici en googelde daarna voor meer informatie. Daarom kende ik zijn kansen en Hans intussen ook.

Zodat we samen de online-uitslagen bespraken. Maar naar buiten, vooral bij zijn familie en kinderen, stelde hij zijn situatie veel rooskleuriger voor dan die in werkelijkheid was. Het maakte dat ik aan mezelf begon te twijfelen. Was ik een doemdenker geworden door mijn eigen ervaringen?

Eigenlijk vormden Hans en ik juist daarom een goed evenwicht. Zodra ik in de weekends bij hem was en Jovin uitliet in de Kempische bossen, snoof ik gulzig de rijke natuur in me op, luisterde naar de vogels in de bomen en keek omhoog naar het bladerdak dat de zonnestrallen doorliet die mijn gezicht verwarmden. En dan vroeg ik me af: Hoe lang nog? Hoe lang nog is me dit gegeven?

Want ik genoot van Hans, van zijn warmte, liefde en aandacht. Ik had gewild dat er een spaarpotje zou zijn waarin ik dat allemaal kon opsparen voor de tijden van schaarste die ongetwijfeld gingen komen.

Omdat ik er ergens diep in mijn achterhoofd rekening mee hield dat ik ook hem zou verliezen. Maar mijn peptalk behoedde me ook nu weer voor de valkuil van het somberen.

'Leef in de dag, geniet van het moment, als het vandaag stopt is het hoe dan ook de moeite waard geweest, alleen al daarom had ik het niet willen missen...'

Het is zaterdag 9 september, Hans is weer terug in Culemborg. Hij heeft nog wat boodschappen gedaan en brokken voor Jovin gehaald.

Zijn hoofd ziet eruit als een vrouw in de overgang, rood en glazig. Dat was ook bij de vorige kuren het geval geweest. Daarom slikt

hij cortisol tijdens de eerste dagen na de chemokuur, een soort pepmiddel.

Ik ben blij dat hij weer terug is en voel me geborgen. 's Nachts zijn we één lichaam, het genot wint het van de pijn.

De volgende dag werkt bij Hans de pep niet meer. Hij wil niet eten en heeft geen honger. Iedere zondag maken we een feestje van het ontbijt, maar dat zit er deze keer niet in. Het lijkt hem niet te deren. Tenslotte kan hij best wat gewicht missen, grapt hij. Maar de koffie staat hem ook tegen. 'Alsof hij zwanger is', grap ik weer. Als ik weer naar bed ga, komt hij naast me liggen. 'Veel gezelliger', vindt hij.

En dat is het ook, mooi weer, de balkondeur open, Max Verstappen in de formule één op tv 'Cocooning' noemt Hans dat.

Ik krijg mijn twijfels als Hans onrustig met de elektrische bediening van de boxspring in de weer gaat. Hij kan geen comfortabele houding vinden, iets wat de laatste tijd vaker het geval is.

Hij wil nog steeds niet eten. Voor mezelf heb ik een restje van gisteren opgewarmd. Ik zeg dat Hans Fivit drinkontbijt moet proberen voor zijn avondeten om toch wat vocht en een minimum aan voeding binnen te krijgen. Het wordt nacht; allebei zijn we onrustig. Hans heeft last van zijn buik en zegt dat hij geen ontlasting heeft gehad. Hij kan de klok er altijd op gelijk zetten maar nu niet. 'Maar als er niets binnen komt dan hoeft er ook niets uit', troost ik hem. Toch blijft hij erover klagen. Ik zeg dat hij een zakje movie-colon moet nemen om te laxeren. Zelf gebruik ik dit ook tegen verstopping nu ik nog steeds morfine moet slikken. Hans neemt mijn advies ter harte en gaat in de kamer zitten om me niet wakker te houden. Pas als hij weer terug in bed komt, probeer ik te slapen. Maar de zorg wint het van de vermoeidheid.

Maandags was Hans al vroeg in de weer. Terwijl ik nog in bed lag was hij al aan het telefoneren met mijn huisarts. Die dag moesten bij mij de operatie-hechtingen verwijderd worden. Ondanks onze slapeloze nacht door pijn en zorg reden we 's middags, als het stel als Krak en Mik naar de huisartsenpraktijk. Toen de hechtingen eruit waren was de spanning van mijn wond af, maar niet uit mijn lijf.

Intussen had Hans ook de oncoloog gebeld en kon hij meteen bij mijn apotheek medicatie tegen de pijn ophalen. We reden vol frisse moed, alle hobbels ontwijkend weer naar huis. Mijn fysiotherapeute zou komen.

Van nacht slaap ik beter. Nu Hans met rauwe stem klaagt dat hij

zó'n nacht niet meer wil meemaken, voel ik me schuldig. Vooral als hij niet in staat is om Jovin uit te laten. 'Dan doe ik het', stel ik voor, 'die hond moet er toch uit!'. Maar Hans vindt het geen goed idee. Jovin is berensterk en laat meestal mij uit in plaats van andersom. Ik kan nauwelijks lopen, laat staan een hond uitlaten. Dus app ik zoon Dennis die in Culemborg werkt en uit Tiel moet komen. Hij reageert niet. Intussen ben ik opgestaan en zit in mijn relaxstoel. Jovin zit naast me, hij kijkt me vragend aan. Geleidelijk wordt zijn blik smekender. Ik kan het niet langer aanzien. 's Ochtends staat hij altijd op scherp. Ik hoef maar één beweging te maken of hij sprint al naar de deur. Maar nu jankt hij en ik ook. Wat kan ik doen?

Eindelijk belt Dennis. Hij kan in 20 minuten bij ons zijn. Mijn hemel hoe moet ik dat volhouden met die hond?

Mijn relaxstoel gaat in de ligstand en ik sluit mijn ogen in de hoop dat Jovin ook gaat liggen. Maar door mijn oogharen zie ik twee grote hondenogen op me gericht. Elke kleine beweging van mij geeft bij hem een sprintreflex. Hans roept me en Jovin holt naar de slaapkamer. Hoe moet ik een hond uitleggen dat zijn baasje ernstig ziek is?

Opnieuw voer ik het toneelstuk op voor Jovin, in de relaxfauteuil, ogen dicht, geen aandacht aan hem schenken. Deze keer gaat hij ook liggen, twee voorpoten over elkaar, z'n kop erbovenop. Hij zucht.

Als Dennis komt en Jovin uitlaat, besef ik dat ik er voor Hans moet zijn en niet andersom. Hoewel Hans zijn twee zoons wil beschermen door hen niet volledig op de hoogte te brengen van zijn ziekte en kansen, kruip ik toch achter mijn computer. Ik maak me ernstig zorgen over hun vader en vind dat zij recht hebben op de waarheid. Ik krijg nog geen antwoord van hen. Het maakt me radeloos.

Gelukkig kan ik op Dennis rekenen; hij is in de buurt. En op een nieuwe peptalk: 'Je kunt altijd meer dan je denkt!'

Mijn relatie met de zonen van Hans zou je gespannen kunnen noemen.

Ik kon mijn vinger er niet op leggen. Met Hans had ik het er vaker over en ik vroeg me af of ik voor zijn zoons een noodzakelijk kwaad was. Maar Hans ontkende dat in alle toonaarden en vond dat ik dingen naar me toe trok en problemen zocht die niet bestonden. Dus wuifde ik het maar weg.

Hans kende me inmiddels goed en stimuleerde me om beter voor mezelf op te komen. En ook om minder onzeker over mezelf te zijn. Dat probeerde ik. Naast hem durfde ik meer van mezelf te laten zien en op waarde te schatten. Hij had het altijd over Tracy

1 punt nul en Tracy 2 punt nul. Alleen als ik over mijn verhouding met zijn zoons begon, moest ik maar beter Tracy 1 punt nul blijven. Met onze kennissen sprak ik af en toe mijn bezorgdheid uit over mijn verhouding met zijn jongens.

We waren allebei ondernemers toen we elkaar voor het eerst ontmoetten.

Ik runde op dat moment een zaak in tweedehands kleding 'De Engelsche Ruijter Vintage & More' Ik gebruikte daarvoor het pand waarin ik aanvankelijk een drogisterij dreef.

In het begin had ik Hans mijn 'bedrijfsadviseur', genoemd en ook hij had mij op die manier bij zijn zonen geïntroduceerd. We waren allebei in rouw nadat we onze echtgenoten hadden verloren. Pas toen de vonk tussen ons over was gesprongen kreeg ik in de gaten dat Hans slechts drie maanden eerder zijn vrouw had verloren terwijl het overlijden van mijn Tin twee jaar eerder was geweest. In rouw en ook verliefd, het was een ingewikkeld avontuur!

Dat de jongens van Hans niet bepaald enthousiast reageerden toen ze zo plotseling kennis met me maakten, daar kon ik me wel iets bij voorstellen. Maar wat niet was, kon nog komen. Dat hoopte ik althans.

Helaas. Van de zoons van Hans viel uiteindelijk niets te verwachten.

Tegen mijn hoopvolle verwachtingen in, reageerden ze nergens op.

Of had ik duidelijker moeten zijn?

Nadat Dennis terug was, voerde ik Jovin zijn eten. Daarna ging ik weer naar bed en Dennis vertrok naar zijn werk. Ik had pijn omdat ik te lang op was geweest. Ook mijn oefeningen lukten niet zonder pijn.

Hans en ik keken elkaar aan en zonder woorden voelden we hoe onze zorgen zich opstapelden. Emoties overmanden me, mijn pijn en het onvermogen om goed voor Hans te kunnen zorgen maakten me intens verdrietig. Hans probeerde me te omarmen en te troosten, maar het lukte hem niet om vanuit zijn ongemakkelijke houding overeind te komen. Onhandig veegde hij mijn tranen weg en sloot zijn ogen. Twijfelde hij nu aan zijn sterke stoere houding? Kwam er een doorbraak?

Nee!

Na een uur was alles weggeëbd. Moeizaam trok Hans zich naar de rand van het bed en pakte zijn mobiel. Hij belde zijn jongste zoon uit Valkenswaard en meldde kort en zakelijk dat hij 'beroerd' was.

Toen gebood hij hem om Jovin te komen halen nu we allebei niet in staat waren voor hem te zorgen.

Z'n zoon wilde wel komen maar had eerst nog een sollicitatiegesprek in het restaurant dat hij met z'n broer uit Antwerpen runde. Daarna belde Hans naar Judith, de oncologisch verpleegkundige op wie hij altijd een beroep kon doen. Na overleg met de oncoloog zou ze een recept voor andere medicatie naar mijn apotheek in Culemborg sturen. Een derde telefoontje ging naar Dennis met de vraag om de medicatie na zijn werk voor hem op te halen. Mijn lieve praktische vriend had dat met zijn ogen dicht in bed allemaal liggen bedenken.

Jovin is een volwassen hond. Met driemaal uitlaten per dag redt hij het wel. Normaalgesproken moet je hem flink laten bewegen en laten rennen in het bos om zijn energie te beteugelen. Maar in een noodsituatie kan hij zich gelukkig redden. In de slaapkamer komt hij bij ons liggen. Af en toe snuffelt hij wat. Bij Hans is hij snel klaar, want daar zit een vreemd luchtje aan. Hans heeft een chemobehandeling ondergaan en dat ruikt Jovin. Dat was eerder ook al zo. Op het behandelprotocol staat dat Hans een apart toilet moet gebruiken dat niet door andere huisgenoten wordt gebruikt. Ook moet hij een paar keer extra doorspoelen. Er komt niets van terecht, hij kan niet boven komen bij het andere toilet, en ik ook niet. Het wordt middag. De tijd dat ik moet staan of lopen is met 5 minuten verlengd volgens het revalidatieprotocol. Ik probeer voor mijn eigen medicatie, eten en drinken te zorgen. Hans heeft weinig of niets nodig, zijn fivit blijft ook staan. Ik smee hem om dan ten minste water te drinken. Zijn mond is droog en geïrriteerd, zijn gelaatskleur bleek en zijn lippen gezwollen. Het doet me denken aan een negroïde man op een fotonegatief. Ik probeer een luchtig magazine te lezen. Tegen vieren is de zoon van Hans er nog steeds niet en ik raak weer gestrest. Jovin moet weer uitgelaten worden. Hans appt hem en hoort dat hij nog moet vertrekken. Dat zal meer dan een uur duren. Ik bel Dennis weer; die moet de medicatie nog ophalen bij de apotheek.

Er zit niets anders op dan het toneelspel weer op te voeren.

Ik houd mijn ogen gesloten. Deze keer gaat Jovin naar Hans. Met zijn snuit duwt hij het laken omhoog, loopt nerveus naar het balkon en weer terug. Na vijf keer begint hij te blaffen. Ik wil opstaan.

'Blijf liggen, misschien gaat hij op het balkon plassen', zegt Hans. Dennis komt en laat hem uit. Daarna neemt hij mijn auto mee naar Tiel.

Dat doet hij altijd op dinsdag.

Dennis is mijn oudste zoon. Als je hem ontmoet zal het niet opvallen dat er iets met hem aan de hand is, hij is schizofreen en mijn 'zorgenkind'. Natuurlijk is het een volwassen man van 49 jaar maar voor een moeder blijft het altijd 'je kind'. Ik houd van hem, hij is zorgzaam voor me. Daarom hou ik altijd rekening met hem, in emotionele omstandigheden probeer ik hem te ontzien. Hij is al heel lang goed ingesteld op medicatie. Al meer dan 15 jaar heeft hij geen psychoses gehad. Vóór deze diagnose had hij een normale jeugd en opleiding. Hij heeft ook zijn rijbewijs gehaald. Nu werkt hij 20 uur per week en heeft een halve uitkering, bij elkaar een klein inkomen. Ik stimuleer hem dat hij blijft autorijden. Daarom leen ik iedere week mijn auto een dag aan hem uit.

Tegen zessen kwam de zoon van Hans, hij belde aan. Ik gooide de sleutel naar beneden. Hij kwam naar boven alsof hij kind aan huis was. Hans zat al in de woonkamer. Ik keek ervan op maar snapte zijn houding, weer zichzelf beter voordoen door stoer en sterk te lijken. Nou, dan kon ik moeilijk achterblijven. 'Het stoere bankstel' zat paraat hoor.

Jovin vroeg meteen de meeste aandacht, sprong tegen hem op en wilde spelen. 'Wat is er met je aan de hand?', vroeg zoonlief aan zijn vader.

Hans vertelde het een en ander en deed alsof het een futiliteit was van tijdelijke aard. Mij vroeg hij niets.

'Wat schaft de pot, ik heb de hele dag nog niets gegeten', zei hij. Hans keek me aan.

'We moeten eten halen, we kunnen niet koken', zei ik.

'Zo'n keuken en niet kunnen koken?', grapte hij en hing terloops een fotolijstje recht dat een beetje scheef hing.

Het drong tot me door dat deze zoon nog niet eerder in mijn huis was geweest na de ingrijpende verbouwing waar Hans en ik veel tijd en energie aan hadden besteed. Maar het had totaal zijn interesse niet.

Hans bestelt telefonisch loempia's speciaal bij de Chinees voor ons drieën. Ik betwijfel of hij dat kan eten en eigenlijk heb ik zelf ook geen honger. Z'n zoon wil er twee. Er zit niets anders op dan dat ik het eten ga halen om zeven uur. Ik ben na de operatie nog niet buiten geweest en ga heel vroeg weg om rustig te kunnen lopen naar het restaurant om de hoek.

'Lukt het wel of zal ik het doen?', vraagt Hans met het idee dat z'n zoon dan wel zal opspringen om ons te hulp te schieten. Maar dat doet hij niet.

Ik wil gastvrij blijven en meteen Hans de gelegenheid bieden om met zijn zoon onder vier ogen zijn situatie te bespreken.

Als ik terugkom zie ik stomverbaasd hoe Hans met z'n zoon zwaar over zaken zitten te discussiëren. De twee zonen runnen samen een pannenkoekenrestaurant in Valkenswaard. En Hans is behalve hun adviseur vooral ook hun belangrijkste geldschieter. Binnenkort zal er nog een tweede zaak worden geopend in Antwerpen.

Quasi geïnteresseerd ga ik erbij zitten zonder me ermee te bemoeien. Als er lucht in het gesprek komt, vraag ik of ze me willen helpen met tafel dekken. Tijdens het eten wordt het zakelijke gesprek met een drankje voortgezet. Ik ben de enige die de loempia eet. Hans houdt het bij de helft voor gezien en z'n jongste zoon is druk met een belangrijk telefoontje. Zodra hij uitgebond is, vraagt hij om zijn eten, maar duwt zijn bord weg en zegt dat de loempia's smerig en koud zijn. Ik voel het bloed naar mijn hoofd stijgen, wil janken, schreeuwen en met borden gooien. Hans z'n oudste zoon belt op dat moment voor Hans. Het geluid wordt hard gezet zodat we kunnen meeluisteren. Hoe het met 'vaders' gaat? Zijn zoons hebben mijn mail gelezen en weten dus hoe de vlag erbij hangt, maar nemen me niet serieus. Hans geeft z'n oudste die belt ook een oppervlakkig verhaal over zijn status zonder in detail te treden. Daarna wordt telefonisch met zijn drieën de zakelijke post doorgenomen. Het geeft me weer het gevoel er voor spek en bonen bij te zitten of voor babi en tahoe op z'n Chinees. Om mijn ergernis te verbergen loop ik de woonkamer uit. Ik ga weer op bed liggen en probeer mezelf af te leiden met de tv. Maar het dringt allemaal niet meer tot me door wat er voor nieuws is. Ook alle coronaperikelen interesseren me niet meer.

Maanden zat ik aan de buis gekluisterd om te volgen of het aantal besmettingen terugliep. Ik wilde geopereerd worden om van mijn pijn af te komen. Nu was ik eindelijk geopereerd maar het was een geluk bij een ongeluk, er bleef nog genoeg over aan zorg en ellende. Ik kon het niet overzien. Na een uur was het koffietijd en ik was nieuwsgierig wat er zou gebeuren na mijn hardnekkige wegblijven.

Niets.

Gewoon helemaal niets.

Ik liep naar de woonkamer en vroeg knorrig:

'Willen jullie koffie?'

Maar het gesprek ging nog steeds over zaken, dus draaide ik me resoluut om en liep terug naar mijn slaapkamer, intussen iets roepend van dat al dat zakendoen ongezond was. Nou zou het

toch wel duidelijk zijn dat ik behoorlijk boos was. Hoe kon Hans in dit stadium van zijn ziekte zijn zoons zo in het ongewisse laten? Begreep hij dan niet dat ik niet langer degene wilde zijn die hun dat duidelijk moest maken?

Afijn, z'n zoon pakte uiteindelijk Jovins spullen op en stak zijn hand om de slaapkamerdeur om me te groeten.

Daarna kwam Hans bij me op bed zitten.

'Die nieuwe medicatie helpt blijkbaar erg goed', zei ik nogal gefrustreerd.

Maar hij voelde zich nog beroerder dan hij al was, zei hij gelaten.

'Gut, daar heb ik anders niets van gemerkt', wierp ik vinnig tegen.

Hans stond op om zich uit de voeten te maken maar kwam niet ver.

'Dat moet je nou niet zeggen', riep hij terwijl zijn maaginhoud opeens compleet met loempia naar buiten golfde.

'Haal iets', riep hij. 'Er komt nog meer'.

In 'n slakkengang haastte ik me naar de keuken en greep een emmer.

Er kwam een tweede golf vergezeld van veel benauwde geluiden.

Ik voelde me schuldig en griste in het wilde weg handdoeken uit de kast.

De dag erna zou mijn hulp Bea komen.

We zeiden elkaar niets meer, ik streeelde hem terwijl we op de rand van het bed zaten. Ik probeerde hem te laten ontspannen, maar

steeds als we dachten dat hij 'leeg' was, kwam er weer een golf. Hij had pijn en greep naar zijn buik. Zo zitten was voor mij ongemakkelijk dus ging ik voor hem staan. Voorovergebogen hing hij boven de emmer; hij leek op Le Penseur van Rodin. Ik pakte zijn schokkende lijf, en zei hem dat ik me machteloos voelde.

'Is dit het allemaal wel waard?', fluisterde ik.

Toen gebeurde er iets wat ik nog niet eerder had meegemaakt, hij huilde en schreeuwde het uit. 'Er is geen alternatief, ik wil leven, ik wil er voor jou zijn, voor mijn kinderen en kleinkinderen'.

Hij schokschouderde, zijn hoofd was drijfnat van de tranen en transpiratie. Ik hield een gebroken man in mijn armen. Mijn boosheid, angst en pijn stroomden weg alsof ook dé emmer vol zat. Maar het voelde als een bevrijding.

Met een doek depte ik Hans droog. Ik zei niets en was bang hem verder van streek te maken. Mijn streling maakte hem rustiger.

Voorzichtig ging hij op bed liggen en ik zei hem dat het goed was, dat ik me niet meer zo machteloos voelde nu hij eindelijk zijn emotionele pijn met me gedeeld had.

Zonder Jovin hebben we alleen zorg voor elkaar; dat is beter. Omdat de medicatie waarschijnlijk is uitgebraakt geef ik Hans voor

de nacht nog nieuwe pijnstilling met water. Het emmertje in de aanslag blijkt niet overbodig want ook deze keer blijft het niet binnen. De nacht is onrustig. Om de paar uur is het weer raak, moet het eruit. Het komt van heel diep, die paar slokken water kunnen deze reactie niet veroorzaken. Apathisch maak ik steeds het emmertje leeg en spoel het schoon.

Het wordt nog gekker, hij krijgt diarree en wankelt naar het toilet. Lang blijft hij weg en ik begrijp dat hij aan het schoonmaken is.

Als ik zelf naar het toilet moet blijkt dat niet overbodig dus ga ik ook zo goed en kwaad als ik kan aan de schoonmaak. Ik wil Bea er morgen niet mee confronteren. De rest van de nacht zingen we uit zonder nog een poging te doen om te slapen. We liggen op onze rug maar Hans iets hoger in gevouwen houding. Zo heeft hij minder pijn in zijn buik.

Alle twee generen we ons tegenover elkaar, ik omdat ik boos was en Hans omdat hij mij last heeft bezorgd. Met weinig woorden weten we dat elkaar duidelijk te maken. Veel woorden kunnen we sowieso niet verdragen. Het lichamelijke contact beperkt zich tot een omstrengeling van zijn rechter met mijn linkerarm. Meer kunnen we momenteel fysiek ook niet aan.

Dennis bracht 's morgens de auto terug. Het was woensdag. 'Zo, ben je al opgestaan?' vroeg hij. Hij had me de laatste tijd meestal liggend aangetroffen. Daarna stak hij zijn hand om het hoekje van de slaapkamer, groette Hans en ging naar z'n werk. Dat was anderhalve straat verder bij de drukkerij van de gemeente Culemborg. Op woensdag kwam hij na zijn werk altijd bij mij eten en slapen. Dan bracht hij mijn auto terug. Op die manier had hij meer rust in z'n hoofd. Zodra hij was aangewezen op het openbaar vervoer, kreeg hij te veel prikkels waardoor hij meer last kreeg van de stemmen. Gewoonlijk reed hij dan donderdags na werk met de bus terug naar Tiel. Zijn werkweek zat er dan op, hij werkte 20 uur in de week.

Bea, mijn hulp komt. Ik vertel haar summier hoe de vlag erbij hangt.

Toen duidelijk was dat ik geopereerd moest worden en daarna zou moeten revalideren, heb ik haar ingeschakeld. Want ik mag nog geen kilo tillen. Wagenwijd open staat de slaapkamerdeur niet zoals de laatste dagen. Dat is te onrustig voor Hans en een beperking van z'n privacy. Mijn kwartiertje staan/lopen zit er nog niet op. Hans appt me vanuit de slaapkamer: 'Kom snel!'

Snel betekent nog niet vliegensvlug, maar toch word ik met de dag soepeler, ik kan het al met één kruk af in plaats van met de rollator.

Hans heeft die op advies van de fysiotherapeute bij de krukkenwinkel gehuurd, maar staat nu al te verstoffen in een hoek van de kamer.

In de slaapkamer wacht Hans ongeduldig naast het bed. 'Breng me naar het toilet', roept hij hulpeloos met de emmer in zijn hand. Hoe moet dat eruit hebben gezien, ik met rechts een kruk en links een man met emmer die zich hulpeloos door mij laat ondersteunen.

Snel open ik de deuren van slaapkamer en toilet. Bea stofzuigt de woonkamer en is goddank geen getuige van dit tafereel, ook niet van de geluiden. Terug in de slaapkamer hopen we snel contact met Judith, de oncologische assistente te krijgen. Ze zou terugbellen om te informeren hoe de nieuwe pijnstillers werken. Staande naast het bed gaat een omhelzing beter met onze getergde lichamen. De lijfelijke warmte alleen al is heel relaxed en met Bea in de buurt is het goed en voldoende.

's Middags belt Judith, ik lig naast Hans in bed. Met weinig woorden probeert Hans haar uit te leggen hoe het hem gaat maar hij duwt plotseling de telefoon in mijn handen. Hij moet weer braken en zijn stem wil niet meer. Ik leg haar de situatie eerlijk en helder uit en doe het niet beter voor dan het is. Ik wil haar niet zeggen dat ik het bijna niet meer trek, omdat Hans naast me ligt en zij niet de indruk moet krijgen dat ik er niet voor hem wil zijn. Ik hoor aan haar vragen en opmerkingen dat ze de situatie goed inschat. Dat doet me goed. Ze laat zo snel mogelijk zetpillen komen tegen de pijn en misselijkheid. Ze vraagt nog naar zijn temperatuur en omdat ik die vraag verwachtte kan ik direct antwoord geven.

Maar als dit allemaal niet helpt dan moet Hans 'gezien' worden.

Ik laat Dennis de medicatie weer ophalen na z'n werk.

Op mijn voorstel aan Hans om Dennis na zijn werk naar Tiel te laten gaan voor meer privacy zei Hans; 'Nee, nee nee!, hij is er ook voor jou, ik kan nu niets voor je betekenen'. Dennis en ik aten het eten van de ophaalcateraar aan overkant. Ik woonde in de stadskern. Er was voldoende te eten, was het niet uit de koeling dan kwam het uit de afhaalrestaurantjes in de straat. Daarna zat ik af en toe bij Dennis in de

woonkamer en keek ik met hem tv, dan weer ging ik bij Hans liggen. Hij keek ook tv in de slaapkamer. Hans leek iets rustiger; zakte soms weg in een lichte slaap. Ik wist niet of ik daar blij mee moest zijn en observeerde hem goed. Hij was bleek en getekend door moeheid, zijn huid werd slap en rimpelig.

Ik beseftte dat ik veel verantwoordelijkheid in handen had. Een déjavue-gevoel bekwop me. Het deed me denken aan de laatste dagen van Tin zeven jaar eerder. Gelukkig was Dennis bij me.

De nacht begon en het ging weer mis; braken en diarree, terwijl er niets binnenkwam. Omdat ik bang was dat hij zou uitdrogen ging ik met hem in overleg; 'geef mij aan wanneer ik moet ingrijpen en hulp moet oproepen'.

Hij dacht het nog wel aan te kunnen maar na nog een toiletbezoek riep hij me. 'Wat nou als het braaksel zwart is?' zei hij met tranende ogen van uitputting. 'Dan gaan we de huisartsenpost bellen, dit is een bloeding', riep ik geschrokken.

Het bleek een heel gedoe voordat er iemand naar ons toe kwam; men wilde aanvankelijk dat wij zelf zouden komen. Vertel maar eens waarom dat niet kon. Daarna moesten de gegevens uit het MMC vrijgegeven worden. Uiteindelijk kwam er een huisarts met chauffeur. Ze hoefden niet te bellen aan de deur. Ik stond hen op te wachten en zag hen aankomen. Ik gooide vanaf het balkon de sleutel naar beneden. Dennis was nog steeds niet wakker na al dat rumoer. De arts stelde vragen, deed een zuurstof- en temperatuurmeting, voelde z'n pols en hart. Hij zei dat hij het ziekenhuis ging bellen om een ambulance te laten komen. In de nacht bleef men in de regio, dus moest Hans naar Tiel en kon niet direct naar het MMC in Veldhoven waar hij werd behandeld.

Wilt u vast ondergoed en toiletpullen inpakken, vroeg de arts. Omdat ik nog steeds in mijn ochtendjas liep vroeg hij zich waarschijnlijk af of ik me niet moest aankleden. 'Zij kan niet mee, ze is pas geopereerd', zei Hans

Het drong langzaam tot me door; ik kon niet mee, ik moest hem laten gaan. Dennis stond ineens naast me, hij was nu toch wakker geworden. 'Kan hij misschien mee?', vroeg de chauffeur. 'Nee', zei ik; 'het is zijn vader niet'. Afschuwelijk was het om elkaar op deze manier in bescherming te moeten nemen. De voorafgaande dagen had Dennis zich krachtig gehouden en was een steun voor mij geweest. Ik wilde hem niet voor het blok zetten. Dat zou hij niet trekken.

Door de gordijnen heen zag ik het blauwe zwaailicht van de ambulance.

Dennis maakte de deur beneden aan de trap open. Nog twee mensen kwamen naar boven compleet met EHBO-koffer en brancard. Het protocol is dat er wordt 'overgedragen'. De assistent begon al een infuus aan te leggen. Hans vond alles prima maar riep af en toe om zijn emmertje. Zijn koffertje stond klaar. De huisarts met chauffeur hadden hun taak erop zitten en vertrokken.

De ambulancebroeders vroegen mij of Hans in staat was te lopen. Het zou moeilijk worden om hem op de brancard de trap af te dragen. Weer kreeg ik een déjà-vue van de kist met Tin zeven jaar eerder. Ik hoefde het antwoord niet te geven. 'Ja', zei Hans, 'ik loop liever'. Vertrouwen was niet zijn sterkste kant, hij deed alles liever zelf. Dennis bracht het koffertje beneden. 'Is mijn laptop erbij', vroeg Hans me. Ik was verbaasd over zijn alertheid in deze omstandigheden. Dat kon je van mij niet zeggen; ik functioneerde apathisch en de meest simpele dingen gingen me slecht af. We namen afscheid terwijl de broeder ernaast stond het infuus omhoog houdend. 'Ga nu lekker slapen, je hoort morgen van me'... een laatste kus.

Vanaf het balkonraam keek ik naar beneden in de felverlichte ambulance.

Ze waren hem aan het stabiliseren; elektroden op z'n borst en aan de monitor enz. Ik moest huilen, maar was opgelucht dat Hans nu in goede handen was en de verantwoordelijkheid van mij af viel. Maar het loslaten deed zo'n pijn. Het was alsof we uit elkaar gingen; ieder zijns weegs.

Ik werd achtergelaten met mijn zoon en hij zou de dag erna in het MMC opgevangen worden door zijn twee zoons.

Hoe kun je nu van elkaar losgerukt worden als je zoveel intimiteit hebt gedeeld, lief en leed.

Is dit het begin van het einde?

Hoofdstuk 2

De nacht is nog maar kort. Dennis is naar zijn eigen kamer. Ik ben alleen in mijn slaapkamer, maar vind dat ook niet erg want dan hoef ik mezelf ook niet goed te houden. Precies zoals Hans, gedraag ik me eigenlijk; mijn emoties verbergen voor Dennis. Maar hij is zo kwetsbaar.

Als ik aan die laatste kus denk daarboven aan die trap dan stort het warme vocht uit mijn ogen. Had ik toch niet mee moeten gaan? Maar hoe kon ik weer thuis komen. Ik denk niet dat het goed komt. Of ben ik die pessimist. Hoe vaak gebeurt het niet dat het nacht is en dat ik alles heel somber en zwart zie.

Maar dan wordt het weer morgen en midden op dag weet ik dan niet meer waarom ik zo heb liggen malen. Tot zes uur dwing ik mezelf in bed te blijven. Ik ga douchen; dat mag ik nu de hechtingen zijn verwijderd.

Mijn lichaam wordt overspoeld door vermoeidheid en ik ga nog even in bed liggen. Ik schrik wakker. Het is zeven uur en het lijkt alsof ik uren heb geslapen en moet snel Dennis wekken. Hij begint op donderdag om acht uur op z'n werk. Dan is hij lekker vroeg klaar. Hij vraagt me of ik nog iets gehoord heb van Hans, zorgt verder voor zichzelf en vertrekt.

Nu ben ik helemaal alleen; geen Hans geen hond geen Dennis. Er volgt een getob met mijn bed. Ik krijg het niet op orde, de maat is vol, er volgt een emotionele ontlading.

Om negen uur belde ik Hans in het ziekenhuis in Tiel, hij lag nog steeds op de Eerste Hulp en had weinig geslapen. Buiten een coronatest zouden ze daar geen verder onderzoek doen. Als deze test negatief was werd hij per ambulance naar het MMC in Veldhoven gebracht. Hij zou daar nog verder van me verwijderd zijn. Beeldbellen zou een flauw alternatief zijn concludeerden mijn piekergedachten. Zo trof Evelien, de fysiotherapeute, me om 11 uur aan. 'Wij gaan naar buiten, daar knap je van op', zei ze vastberaden. Ik zei haar maar niet dat ik daar al geweest was om loempia's te halen. Al pratend liepen we een ommetje. Het ging goed; althans naar mijn idee. Irritant onderbrak Evelien ons gesprek steeds en riep dan streng 'rechttop, het hoeft niet snel maar blijf rechttop'. De trap omhoog moest nog met behulp van een kruk. Ze liet mij achter met een nieuwe afspraak voor na het weekend. Ik ging weer liggen; dat was nodig.

Van Hans had ik begrepen dat hij zijn zonen gewaarschuwd had. Tom, mijn andere zoon die ook in Tiel woonde bracht ik op de

hoogte van wat zich die nacht had afgespeeld. Tom had een moeizame relatie met z'n vriendin Najar. Dat vergde veel energie van hem. Ik wist dat hij daardoor niet zo veel voor mij kon betekenen en respecteerde dat, maar hij wilde wel op de hoogte blijven. Jeroen en Jessica uit Kesteren, een neef met z'n vrouw, waren ook altijd belangstellend dus ik bracht hen op de hoogte. Gea moest het ook weten. Tin, de relatie vóór Hans had zich over Gea ontfermd omdat haar vader overleden en haar moeder alcoholiste was. Zij was toen tien maar inmiddels 32 jaar. Tin was verder kinderloos en noemde Gea gekscherend zijn pleeg/stiefdochter maar droeg feitelijk geen enkele verantwoordelijkheid. Hij was trots op haar.

Dat was wederzijds; Gea was ook gek op hem. Zo kwam het dat zij op een bepaald moment mij 'adopteerde' als stief/pleegmoeder. Formeel had ik ook geen enkele aanspraak op deze benaming. Maar in haar vond ik een soulmate. Ondanks haar problematische opvoeding deed zij het ontzettend goed. Ze was slim, sociaal, actief en het zonnetje in huis.

Ze had veel vrienden en vriendinnen. Ze leefde vijf kwartier in een uur en dat was nog te kort. Het liefst zou ze het bed overslaan tenzij het voor de liefde was. Want liefde had ze nodig; dit herkende ik in haar. Zij stond symbool voor mij, als de kleine Treesje die in haar jeugd veel liefde en aandacht te kort was gekomen.

Zij had helemaal geen probleem met Hans, terwijl dat natuurlijk wel had gekund. Na het overlijden van Tin gunde ze mij weer een lieve man en was ook blij voor mij.

Gea had een relatie met Oivan en was zwanger. Ik zou dus stief/pleeg oma worden. Dit was ze komen vertellen.

Meteen belde Gea me nadat zij mijn app had ontvangen. Ze vroeg me of ze mij naar Hans moest brengen. Ik beloofde haar dat ik aan zou geven wanneer ik dat wilde.

Zo snel als Gea kan ik de zaak niet op 'n rijtje krijgen. Ik zie allerlei beren op de weg. Wanneer komt Hans in Veldhoven aan met de ambulance. Het is een uur rijden. Ik moet platliggen. Wat moet ik meenemen?

Ik vind het moeilijk om aan te geven wanneer ik hulp nodig heb. Ik ken mijn grenzen niet zo goed en vind het afschuwelijk wanneer mensen zich in bochten moeten wringen om mij te helpen. Het liefst heb ik niemand nodig en bedruip ik mezelf zo veel mogelijk. Maar nu zit ik echt in een spagaat. 'Je kunt meer dan je denkt' is mijn slogan.

De jongste zoon van Hans belt gelukkig. Hij wil langskomen. Ik ben blij verrast; misschien snapt hij nu mijn situatie pas en voelt hij een beetje compassie na wat er dinsdag gebeurde toen hij Jovin kwam halen. Hij brengt z'n ex Sandra mee, zegt hij. Mijn god, ik heb niets in huis. Nou ja, hij moet het maar nemen zoals het is, ik heb hier ook niet om gevraagd.

Misschien gaat hij zijn excuses wel aanbieden en ziet hij in dat de hulpvraag niet voor niets was.

Een uur later werd er aangebeld, ik keek altijd vanaf het balkon naar beneden en zag de twee staan. Ik gooide de sleutel naar beneden. De ex kende ik wel; zij moest eerst naar het toilet. De zoon vroeg mij onderwijl om niet in detail te treden over Hans omdat hij z'n ex erbuiten wilde houden. Ze was aardig en zorgde voor de koffie. Zoonlief vertelde me dat zij de Volvo van Hans kwamen ophalen en daarom samen waren gekomen.

Ik klapte dicht; hoe kon iemand zo'n koele zakelijke houding aannemen bij wat er met z'n vader was gebeurd. Eerder had ik hem en z'n broer gemaïld om hen op de hoogte te brengen omdat ik vond dat zij het recht hadden dit te weten. Nu vond ik dat hij de plicht had om te weten wat zijn vader had doorgemaakt en ging vertellen. Hij bewoog zich ongemakkelijk heen en weer in de draaistoel en keek me streng aan om mij aan de even tevoren gestelde vraag te herinneren. Toch kon ik niet anders dan mijn gruwelijke ervaringen van die afgelopen dagen spuien. Er was geen ontkomen aan. Ongeduldig rammelden de autosleutels van de ene naar de andere hand. Ik begreep zijn ongemak en liet hen gaan.

In de avond heb ik Hans nog kunnen bereiken. Hij was in het MMC gearriveerd en geïnstalleerd. Van alles had ik willen zeggen en vragen. Hans was afgepeigerd, ik werd niet veel wijzer van hem. Nog steeds had hij diarree en braakte voortdurend. Al het vocht dat per infuus in zijn lichaam werd gebracht werd er weer uitgegooid. Het was niet duidelijk wat er aan de hand was. Het leek hem ook niet uit te maken. De dag erna zou de oncoloog langs komen. Diepongelukkig nam ik mijn medicatie, deed mijn oefeningen en probeerde te gaan slapen.

De oncoloog was inderdaad de volgende dag aan zijn bed gekomen; de slijmvliezen van het maagdarmkanaal van Hans waren door de chemo aangetast. Dat gebeurde vaker zei Dr. Derkse: 'We peppen je weer op en gaan de chemo hervatten op halve sterkte'. Aan het infuus zou antibiotica worden toegevoegd. De week erna zou hij mogelijk al naar huis kunnen. Hans voelde zich ook iets beter. Zie je wel, ik zie het allemaal weer te negatief.

Er is hoop god zij dank. Maar hoe moet dat dan; hij kan niet voor zichzelf zorgen en ik ook niet.

Als we maar weer bij elkaar terugkomen. Samen versterken we elkaar.

Met wiskunde heb ik vroeger op school geleerd $-+ = +$ of te wel; negatief plus negatief maakt positief. Iedere dag telt, we zullen elkaar de ring aanschuiven. Waar liefde is, is leven. Met dit plaatje in m'n hoofd ga ik naar bed.

Ik werd wakker van het appberichtje van Hans; Vreselijke nacht gehad. Veel pijn. Volgt meer.

Ik; Wat een ellende. Zeg me wanneer ik je kan bellen.

Hij; Ca 9 uur

Ik; Oké tot dan

Ik belde dus om negen uur. Hans nam niet op. 'Natuurlijk hij kon ook slapen', probeerde ik mezelf wijs te maken. Ik liet hem lang overgaan.

Er werd opgenomen maar niet door Hans; 'hallo, hallo, ze zijn met hem bezig'. De stem klonk paniekerig. Ik belde de jongste zoon van Hans en vertelde het hem; hij klonk niet paniekerig. Hij zou er zo wel even naar toe gaan, hij woonde in Valkenswaard niet ver van het MMC. Apathisch waggelde ik rondjes in de woonkamer. Ik kon niet anders dan afwachten.

In het MMC stond ik te boek als contactpersoon voor Hans; ze zouden me op de hoogte brengen. Toen belde de oudste zoon; 'Hans is buiten bewustzijn, ze gaan hem nu naar de Intensive Care brengen want anders haalt hij de avond niet. Voor jou heeft het geen zin om te komen want ze gaan hem in coma brengen'.

Waarom heeft het geen zin? Niet voor Hans misschien maar wel voor mij. Hoe kan ik verder leven als zijn leven aan een zijden draadje hangt. Ik moet hem zien en mezelf overtuigen dat het waar is wat ik heb gehoord.

Het is zaterdag; de meesten zijn vrij, alleen Tom niet. Ik bel Gea en vraag haar om samen met Dennis, Jessica en Jeroen te kijken wie mij het beste naar Veldhoven kan brengen. Ik moet liggend vervoerd worden. Zij is geschrokken en belooft me om het snel onderling te regelen. Ik ga een noodkoffertje pakken. Mijn hoofd is met andere dingen bezig dan mijn handen. Steeds moet ik mezelf terugfluiten; wat ben ik aan het doen?

Heb ik alles wat belangrijk is? Ik kan het niet overzien. Hoe lang ben ik weg? Waar ga ik heen? In ieder geval naar Hans maar daarna?

Gea belt me terug en zegt dat Jessica en Jeroen het beste met me meekunnen. Zij hebben tijd, een grote Volkswagen waarin ik languit kan liggen en hun zoontje Robin bij Oma geparkeerd. Ze zijn vertrokken uit Kesteren en onderweg naar Culemborg.

Weldra stopte de auto voor de deur met Jeroen achter het stuur, Jessica op de achterbank en de bijrijdersstoel was voor mij platgelegd. Jessica haalde mij van boven af en droeg mijn koffer. Zij hadden ook aan kussens en een luchtbed gedacht voor het geval ik bij Hans niet lang zou kunnen staan. Gelukkig bestond de route uit veel snelweg waardoor het niet nodig was me steeds schrap te zetten voor hobbels en kuilen. Jeroen was een goedlachse knaap met geestige opmerkingen; zijn nuchtere kijk op de dingen werkte vaak relativerend. 'Volgens mij botert het niet zo met die jongens van Hans is het niet?' Hij sloeg de spijker op z'n kop en ingehouden woede en ergernis zochten een uitweg. Ik kon me eindelijk uiten over mijn frustraties en angsten terwijl ik door het schuifraam boven mijn hoofd zag hoe donkere wolken zich samenpakten. Dat deed het bij mij ook en samen gaven we onze waterlanders de vrije loop.

We naderden Eindhoven en ik appte de jongens van Hans met de vraag of ze mij bij de ingang van het MMC wilden ophalen met een rolstoel. Zij waren daar beiden aanwezig. De oudste stond inderdaad voor de ingang te wachten toen Jeroen daar de auto stilzette. 'Dat moet hem zijn, hij lijkt op z'n vader', zei Jeroen. 'Wat nou', zei Jessica, toen ze mijn koffertje op mijn schoot legde in de rolstoel 'kunnen jullie haar straks naar Westerhoven brengen?' Zij was bij de politie en vreselijk duidelijk en direct. Ik wist ook meteen hoe het voelde als rolstoelpatiënt. Er wordt over je maar niet met je gepraat. In dit geval liet ik het graag aan Jessica over. Ik werd dus 'overgedragen' aan de oudste zoon van Hans. Op weg naar de Intensive Care bemerkte ik dat de coronamaatregelen waren aangescherpt; we moesten in de gangen rechts houden. Er waren een aantal ruimtes voor de IC waar je als familie kon wachten. Daar trof ik ook de jongste zoon. Hij groette me met een kort knikje en vertelde dat Hans weer bij kennis was. Ook daar gedroeg hij zich alsof hij kind aan huis was. Hij pakte de intercomhoorn voor de klapdeuren en vroeg de verpleging of ze 'n vriendin van z'n vader wilden komen halen. Er verscheen een steriel geklede verpleegster; zij ontgrendelde de klapdeur. Op weg naar de kamer van Hans zei ze me dat het eigenlijk niet de bedoeling was dat Jan en Alleman Hans kwamen bezoeken. Maar ik begreep het misverstand. Ik stelde me dus voor als de partner van Hans.

Dit deden we beiden bij medische consulten. Steeds uitleg geven over onze latrelatie was onhandig. Hans lag in een kamertje. Middenin stond het bed, er omheen allerlei apparatuur met licht en geluid zodat je je in een machinekamer waande. Ik was nog nooit op een IC geweest. Ik herkende de ruimte van de tv-beelden die we in die afgelopen tijd voorgeschoteld hadden gekregen in verband met corona.

Ik ving zijn blik van herkenning, zijn ogen glommen. Ik gaf hem een kus op z'n voorhoofd. Dat was een van de weinige plaatsen waar lichamelijk contact nog mogelijk was. Hij had een zuurstofkapje voor zijn mond, geen beademing. In deze kamer was één verpleegster voortdurend met hem bezig. Toen ze klaar was met het vernieuwen van een infuus stelde ik me voor. Zij ging me uitleggen wat er mogelijk aan de hand leek te zijn.

Er was anderhalve liter vocht uit z'n maag gepompt; er bleek een onduidelijke verstopping. Ook in zijn longen was iets aan de hand; er kon braaksel in terecht zijn gekomen. Hij was wel weer bij zijn positieven maar zijn temperatuur steeg.

Ik praat tegen Hans; vertel hoe ik gekomen ben, dat het goed met me gaat en dat zijn jongens me in Westerhoven zullen brengen. Ik zal bij je in de buurt blijven zolang het nodig is, zeg ik hem. Ze zorgen hier goed voor je en ik ga goed voor mezelf zorgen. Hij knikt tevreden maar kan niets zeggen. Ik doe het laken iets opzij, daar ligt zijn opgezwollen hand met de naald van het infuus erin. Ik laat hem rusten in de mijne. Hij voelt nog net zo warm als altijd. Als ik mijn ogen sluit en fantaseer dat er slechts een nachtmerrie heeft plaats gevonden dan voelt dit als vanouds. Zijn stevig gespierde arm laat zich genoeglijk door mij strelen. Wat ben ik blij dat ik toch gegaan ben tegen het advies van z'n zoon. Ik wil dit niet missen. Het is me veel waard.

De IC-verpleegkundige reikte mij een zakje aan; 'de ringen', zei ze.

Ik keek verward en daarna verrast. 'Zijn onze ringen aangekomen', vroeg ik Hans. Wij hadden ze online besteld. Hans zag mijn verwarring en schudde zijn hoofd; het waren de oude trouwringen die hij aan een schakelketting droeg. Ik ging afscheid van hem nemen en nam de ringen mee. Hij tilde ondeugend het zuurstofkapje op om mij een zoen te geven. Zijn vreselijk beschadigde mond en lippen waren duidelijk zichtbaar.

Ik liep de gang uit en zag de jongens. Ik vroeg hen om mij voortaan aan te melden als de partner van Hans. 'Hoezo?' zei de jongste en keek zijn oudere broer lachend en schouderophalend

aan. Ik vertelde de reden maar beiden keken elkaar aan alsof zij water zagen branden.

Hans oudste zoon nam mij in de auto en de ander reed met eigen vervoer. Onderweg liet ik de laatste maanden de revue passeren; we waren nog naar de oudste zus van Hans geweest, naar zijn alleenstaande schoonzus en naar Elly en Ger. We hadden de verjaardag van Marishia, zijn kleindochter gevierd in het pannenkoekenrestaurant. Plotseling verhief hij z'n stem en riep keihard 'Tracy, hij is nog niet dood hoor'.

Ze brachten mij naar Westerhoven en haalden een grenen bed naar beneden en een matras zodat ik niet de trap op hoefde om te slapen.

Waar wil je hem hebben, het kantoor of de voorkamer?

Ik koos voor het laatste; het kleinste kamertje van het huis.

'Je weet de weg', zei de jongste. 'Bestel maar een pizza', zei de oudste.

De vermoedigheid maakte mij labiel en emotioneel. Eerst ging ik maar een tijdje liggen. Ik had beloofd m'n jongens en kennissen op de hoogte te houden maar kon het even niet opbrengen.

Later belden zij zelf en ik heb hun de situatie uit kunnen leggen.

Ook Elly belde, een kennis, ze is getrouwd met Ger en woont in Numansdorp. Elly vroeg of ze wat voor me kon doen. Ik vertelde haar dat het om medicatie, kleding en eten ging. Ik had een plan; ik zou haar een lijstje met boodschappen sturen, vooral kant- en klaarmaaltijden. Ik zou Dennis vragen om bij mij thuis het een en ander te verzamelen. Elly zou zondags mijn plantjes water geven in Culemborg en Dennis treffen. De door Dennis verzamelde medicatie en kleding zou ze dan meebrengen naar mij in Westerhoven. Het was inmiddels tien uur, ik had nog niet gegeten. In de kelder vond ik soep in een zak en een broodje uit de diepvries. Het smaakte goed.

De dag erna probeerde ik om het wat comfortabeler voor mezelf te maken. De kamer waar ik verbleef was meer een opslagkamer c/q speelkamer voor de kleinkinderen. Er was een tafel met een paar stoelen, veel speelgoed, een kast met winterjassen, dozen met vaatwerk, boeken, dozen met oude gordijnen voor de kringloop, gereedschap, boodschappen en hondenbrokken in grootverpakking. Ik sloot het gordijntje naar de straat. Mijn toiletpullen bracht ik naar de douche bij het toilet beneden. Deze werd zelden gebruikt. Ik haalde koffie uit de keuken en net toen ik in de kelder was om een broodje uit de vriezer te halen hoorde ik geluid; een van de jongens was binnengekomen, de oudste. Hij deelde mee dat Hans laat in de avond toch in coma was gebracht.

De conditie van Hans nam snel af en de artsen vreesden dat ze hem anders in een panieksituatie moesten sederen. Dat zou eventueel later voor Hans een trauma tot gevolg kunnen hebben. Hoewel Hans zelf had gezegd dat hij het nog wel even aankon had hij zich toch laten overtuigen. Terwijl de oudste zoon de post opende deedde hij verder nog mee dat hij beter de contactpersoon kon zijn omdat hij het verst weg woonde; in Antwerpen. Hij keek me niet aan, meed mijn blik. Dit was zijn kennisgeving; hij zette mij buitenspel.

De jongste kwam ook binnenvallen en ik vroeg hem of ik mee kon rijden naar het MMC omdat hij daar toch naartoe ging. Hij zette me bij de ingang af. Voordat hij zijn auto op de parkeerplaats gebracht had was ik al op de IC; er stonden rolstoelen bij de ingang en een vrijwilligster bracht me naar boven. Ik meldde me en een verpleegkundige kwam me weer halen.

Daar ligt mijn Hans; volledig afhankelijk van de machines. Zijn mond half open. Een zuurstofbuis loopt naar zijn keel, gefixeerd met pleisters over zijn gezicht. Zijn borstkas gaat op en neer in het ritme van een pomp. Zijn ogen zijn geopend maar met vaseline bestreken om uitdroging te voorkomen. Er lopen slangen naar zijn buik. 'De dialyse', zegt de verpleegkundige. Ze legt me alles uit.

Zijn maagdarmkanaal is zo beschadigd door de chemo dat een darmbacterie kans heeft gezien om de bloedbaan binnen te komen. Dit geeft een bloedvergiftiging die alle organen kan aantasten. Zijn ene gezonde nier werkt nu ook niet meer, vandaar de dialyse. Zijn temperatuur was erg hoog maar nu weer normaal omdat de koude dialysevloeistof zijn lichaam binnenkomt dus zijn temperatuur omlaaghaalt. Bij zijn infuus krijgt hij een antibioticum, twee middelen om de bloeddruk op pijl te houden, pijnstilling en slaapmiddel. Zijn status is stabiel slecht, zegt ze. Ik sta rechts van het bed en verzamel de prachtige witte haren van Hans die zijn losgelaten door de chemo. De verpleegkundige ziet het en gaat een transparant zakje halen om ze in te doen. De hopeloosheid van dit alles dringt tot me door. De verpleegster zet een stoel voor mij naast het bed van Hans en gaat aan de andere kant staan om met een scheerapparaat zijn toegetakelde gezicht zo veel mogelijk glad te maken. Dit respect voor Hans en voor mij, wat heb ik dat gemist de laatste dagen. Ik zeg het haar ook. 'Dat is toch normaal', antwoordt ze. Weer schuif ik met mijn handen onder het laken en sluit mijn ogen. Dit moment wil ik heel bewust meemaken en koesteren. Nee het is geen nieuwe nachtmerrie, het is helaas realiteit. De verpleegster verlaat de kamer en gunt mij het samen zijn.

Ik leg mijn hoofd op het laken

'Lieve, lieve Hans hou vol, je kunt het, je bent sterk.
Wat moet ik zonder jou, laat me niet in de steek.
Ik hou van je dat weet je, je betekent alles voor me.
Waarom is dit? Niet weer, niet weer, niet weer.'